

**СТАНОВИЩЕ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА НА
ХРИСТО ГЕОРГИЕВ ПЕТКОВ
НА ТЕМА „ВЪЗДУШНО-ДЕСАНТНИТЕ ВОЙСКИ НА ВЕРМАХТА“,
ПРЕДСТАВЕНА ЗА ЗАЩИТА ЮНИ 2017 Г.,
ОТ ПРОФ. Д-Р РУМЕН ГЕНОВ**

Дисертацията на Христо Петков е посветена на историята на организацията и бойните действия на един от елитните видове войски на Вермахта, неговите въздушно-десантни части, по време на Втората световна война. Темата според дисертанта е била относително пренебрегвана за сметка на други видове войски (Луфтвафе, танкови войски, Вафен еС еС).

Дисертацията е резултат от отдавнашен научен интерес, от продължителни и задълбочени изследвания на Христо Петков, и като цяло е силно впечатляваща, не само по обем, но и по широта на изложението, и по детайлния анализ.

Обичайно е в историческите трудове хронологичните рамки да се определят още в заглавието, нещо което е пропуснато в дисертацията на Христо Петков, макар че те са повече или по-малко ясни от съдържанието. За разлика от традиционното деление на текста по глави дисертантът е предпочел такова по параграфи и подпараграфи.

В сравнително краткия увод дисертантът е изредил десетки заглавия от различни автори имащи отношение към темата, но не е направил критически анализ на съответните трудове, което би позволило да изпъкнат различията

или съгласието със съответните тези и неговия собствен принос към изследваната тема.

Дисертационният труд на Христо Петков се основава на използването на широк кръг документи – архивни и публикувани, дневници и спомени на военни дейци, енциклопедични и други справочни издания, и над сто публикации от немски, английски, американски и руски автори.

Целта, която дисертантът си е поставил е да предложи цялостна история на въздушно-десантните войски на Вермахта като модерен, универсален боен елит на основата на анализа на тяхната организация и ефективен боен опит.

Христо Петков започва изложението с анализ на историческото развитие на немската военна мисъл до Първата световна война. Проследено създаването на германските въздушно-десантни войски през периода между 1933 и 1938 г. като ключов елемент за решаване на оперативно-тактически задачи в условията на маневрена война и различните идеи за тяхното използване. Подробно е описана организацията на германските десантчици, тяхната военна и политическа подготовка, боен дух, облекло, инсигнии, въоръжение, снаряжение и прочие.

Разгледан е бойния път на германските въздушно-десантни войски в различни операции от първата фаза на Втората световна война (от нападението срещу Полша до началото на войната срещу Съветския Съюз) – участието им в кампаниите срещу Полша, Дания, Норвегия, Холандия, Белгия до десантната операция на о-в Крит.

По-нататък също тъй подробно е описано участието на германските въздушно-десантни войски в бойните действия на Източния фронт, в Северна Африка, Италия и на Западния фронт (Арденската офанзива). В изложението са засегнати също така и организацията, опитът и действията на съответните

части на противниците на Вермахта (британски, австралийски, руски, американски), както и на съюзниците от Оста (в частност български парашутисти). Малко встрани от основната тема е описанието на организацията и действията на други елитни части на Вермахта (германска сухопътна армия, танкови войски, Луфтвафе, планински стрелци, Вафен еС еС).

Заклучението е една апология на изявите на въздушно-десантните войски на Вермахта като едно от най-блестящите елитни бойни формирования през Втората световна война.

Макар че не крие възхищението си от високите бойни качества и дух на германските въздушно-десантни войски и тяхното командване (определения и оценки като „блестящ“, „смел“/„смелост“, „боен дух“, „неизчерпаем дух“, „дух на особено силно другарство“, „корпусен дух“, „феноменален боен дух“, „боен морал“, „морален кодекс“, „морална енергия“, „морални качества“, „морална сила“, се срещат десетки пъти в текста), дисертантът се старал да се придържа към сравнително обективен тон.

Като изключим доста нестройната композиция на дисертацията, тя може да бъде оценена като сериозно постижение в цялостното представяне на историята на въздушно-десантните войски на Вермахта през Втората световна война.

Това, което лично ме смущава, е неограниченото възхваляване на войната като позитивно и във висока степен желаемо обществено явление, напр., „войната е изкуство, свободна и съзидателна дейност, основаваща се на научни принципи“ (макар че германската доктрина и отношението на германските офицери към воденето на боя се определяло от старата максима на Наполеон Бонапарт „Влизаме в бой, а след това ще видим“), „военното дело е най-естественото поле за разгръщане на тези иманентни стремежи на

обществения дух“, „войната се утвърждава като върховната проява на обществените усилия и националния прогрес“, „войната се приема като поле за най-пълноценна обществена изява на индивида“ и т. н. Излишно е да се напомня какъв е в крайна сметка „съзидателния“ ефект на блестящата организация и успехи на Вермахта и цената в човешки животи и разрушения по време на Втората световна война. Вярно е, че през цялата известна ни история, войната неизменно е съпровождала живота на обществата, но в рамките на нашата цивилизационна и нравствена система мирът е висше благо, а войната и милитаризмът са принципно неприемливи. Дори рационалистичното легитимиране на войната като друга форма на политиката от немския стратег Карл фон Клаузевиц фактически се отхвърля от друг бележит и далновиден военен деец – шефа на Райхсвера генерал Ханс фон Зеект. Имам предвид негова често цитирана фраза, че „Войната означава банкрут на политиката“. Но това е по-скоро извън обективната оценка на изследователския потенциал и постиженията на дисертанта.

Дисертационният труд на Христо Петков е свидетелство за последователен научен интерес, за голям изследователски потенциал, продължителна и системна работа по темата, представлява значим принос към историята на въздушно-десантните войски на Вермахта по време на Втората световна война и заслужава следователно положителна оценка.

София, 7 юни 2017 г.